

INTERVENCIÓ COMUNITÀRIA EN SALUT MENTAL

ANTONI GOMILA
DEP. PSICOLOGIA UIB +
FUNDACIÓ TUTELAR DEMÀ

Escola de Primavera,
Conselleria de Serveis Socials,
25 Maig 2018

GUIÓ

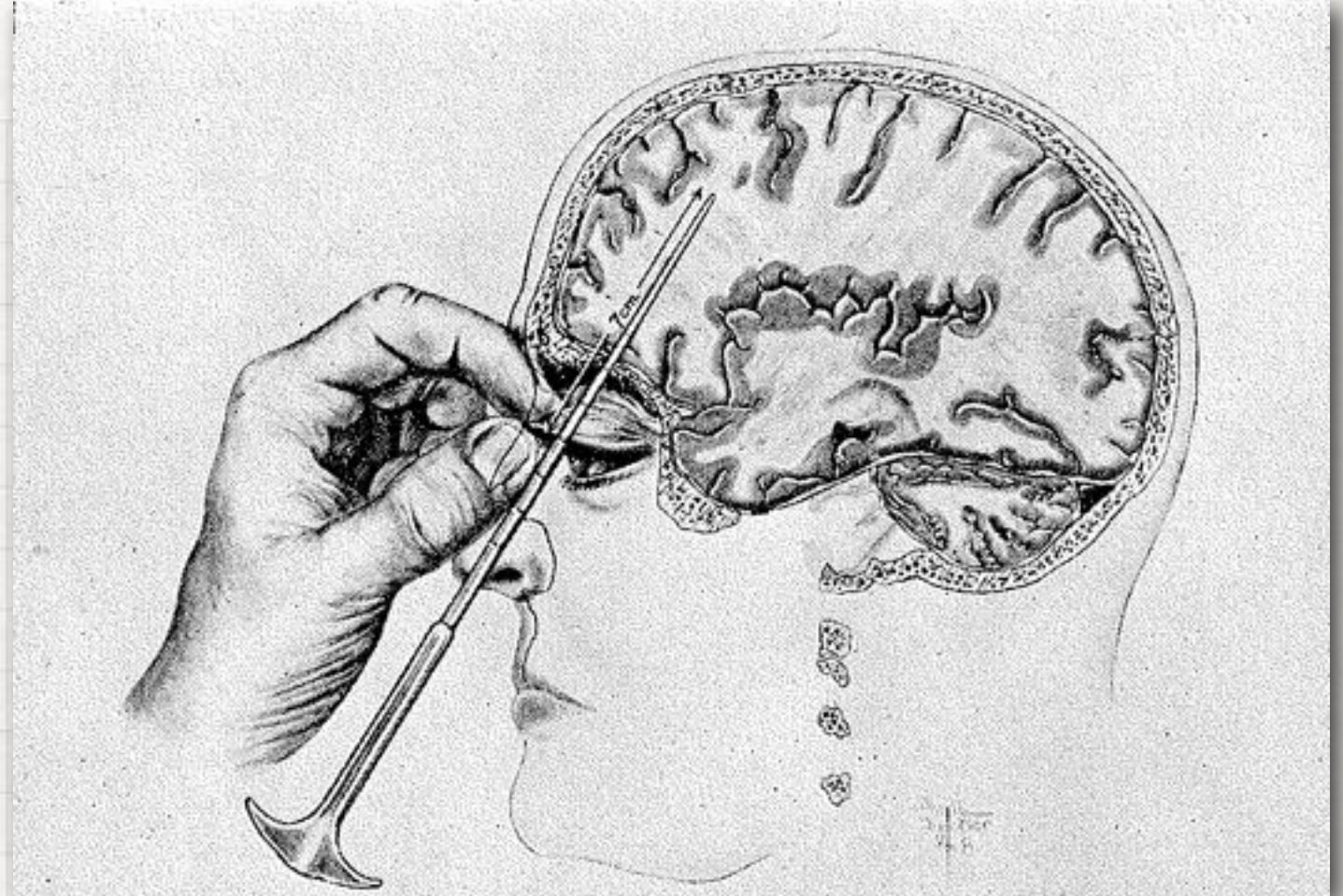
- Intervenció comunitària en salut mental
- Rehabilitació comunitària
- Comunitats rehabilitadores
- El paper dels serveis socials (municipals) en la intervenció comunitària: experiències per compartir

INTERVENCIÓ COMUNITÀRIA EN SALUT MENTAL

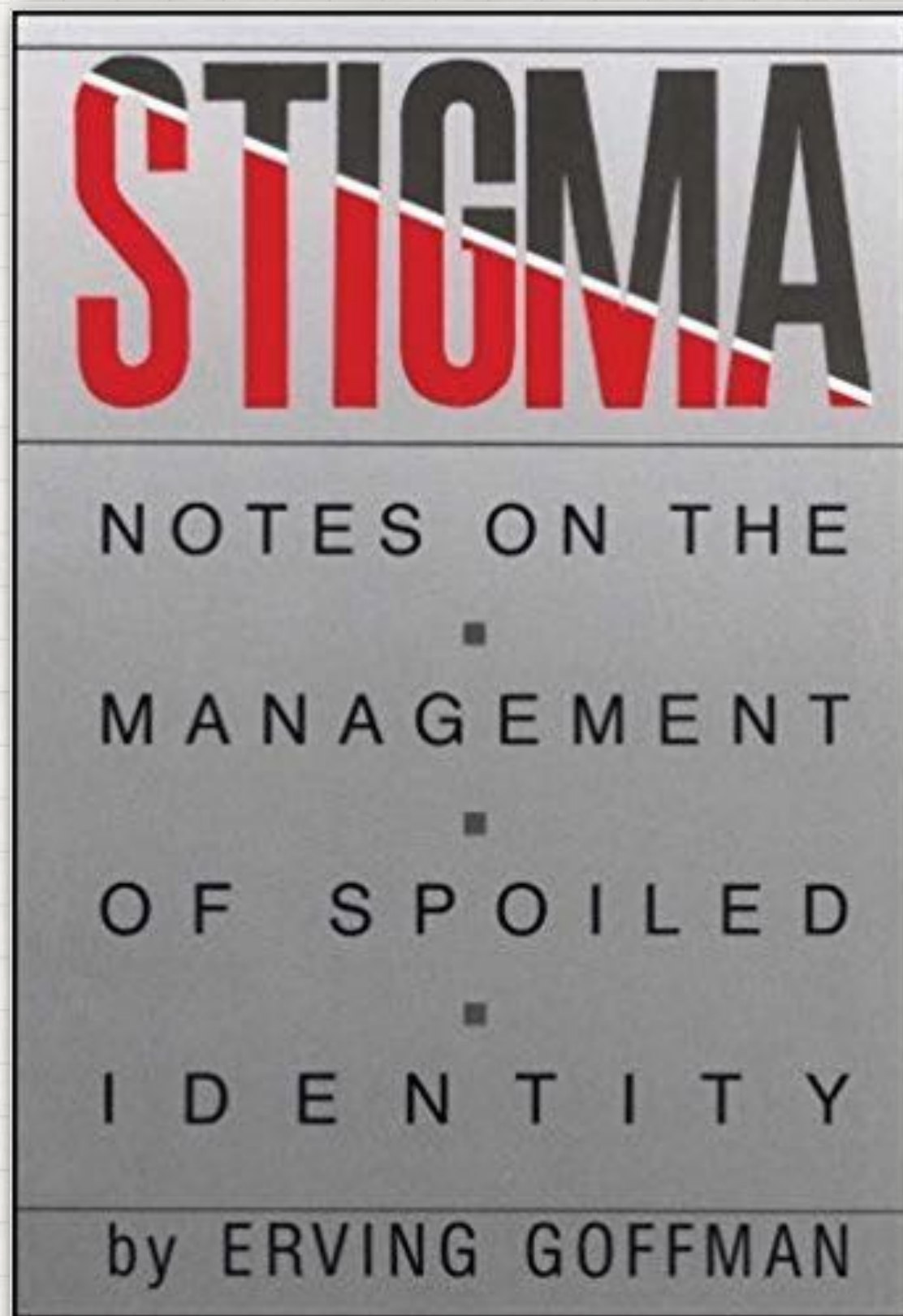
LA PSIQUIATRIA, UNA DISCIPLINA AMB UN PASSAT POLÈMIC

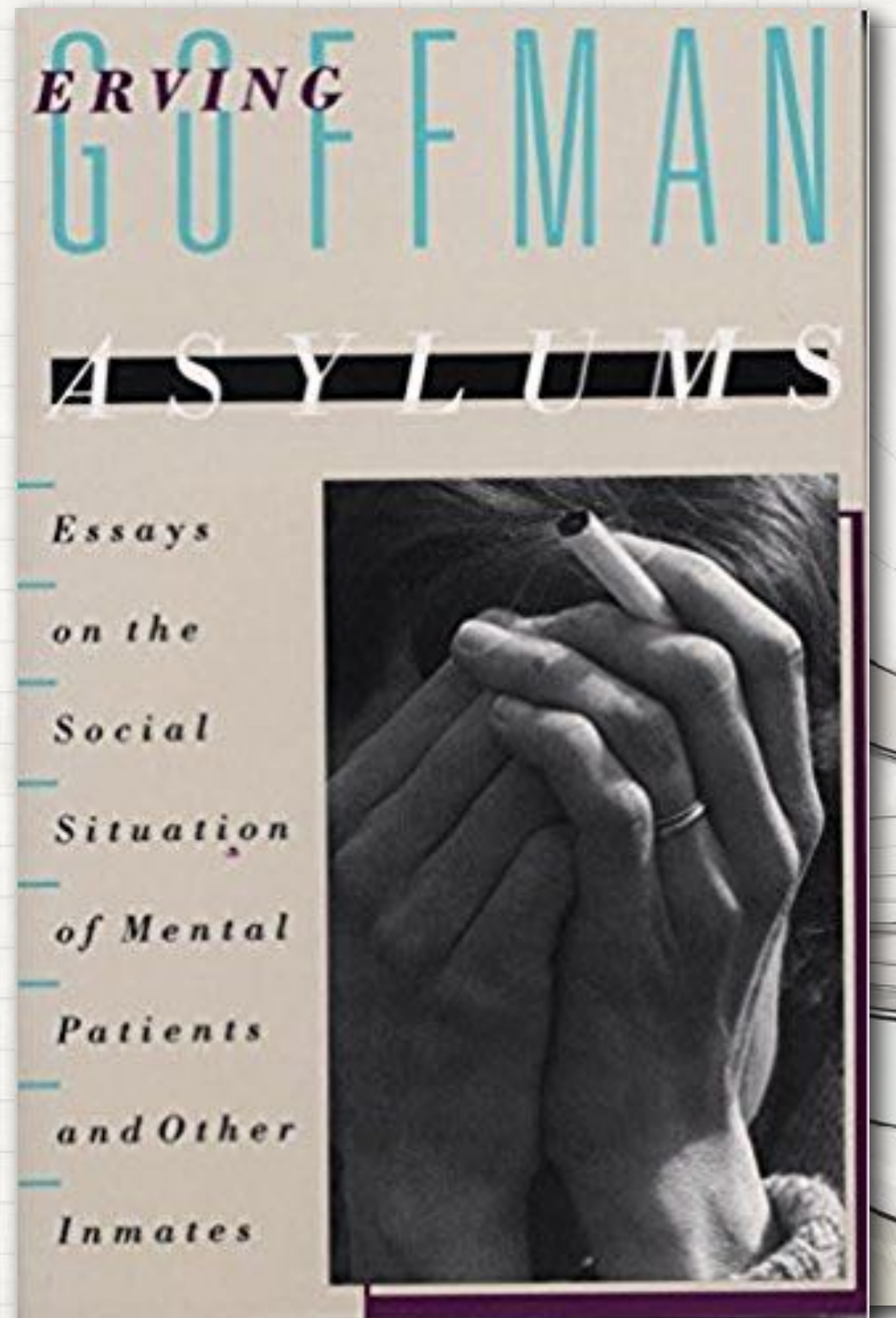
ALTERNATIVA A...

- INSTITUCIONS PSIQUIÀTRIQUES

1963

1961

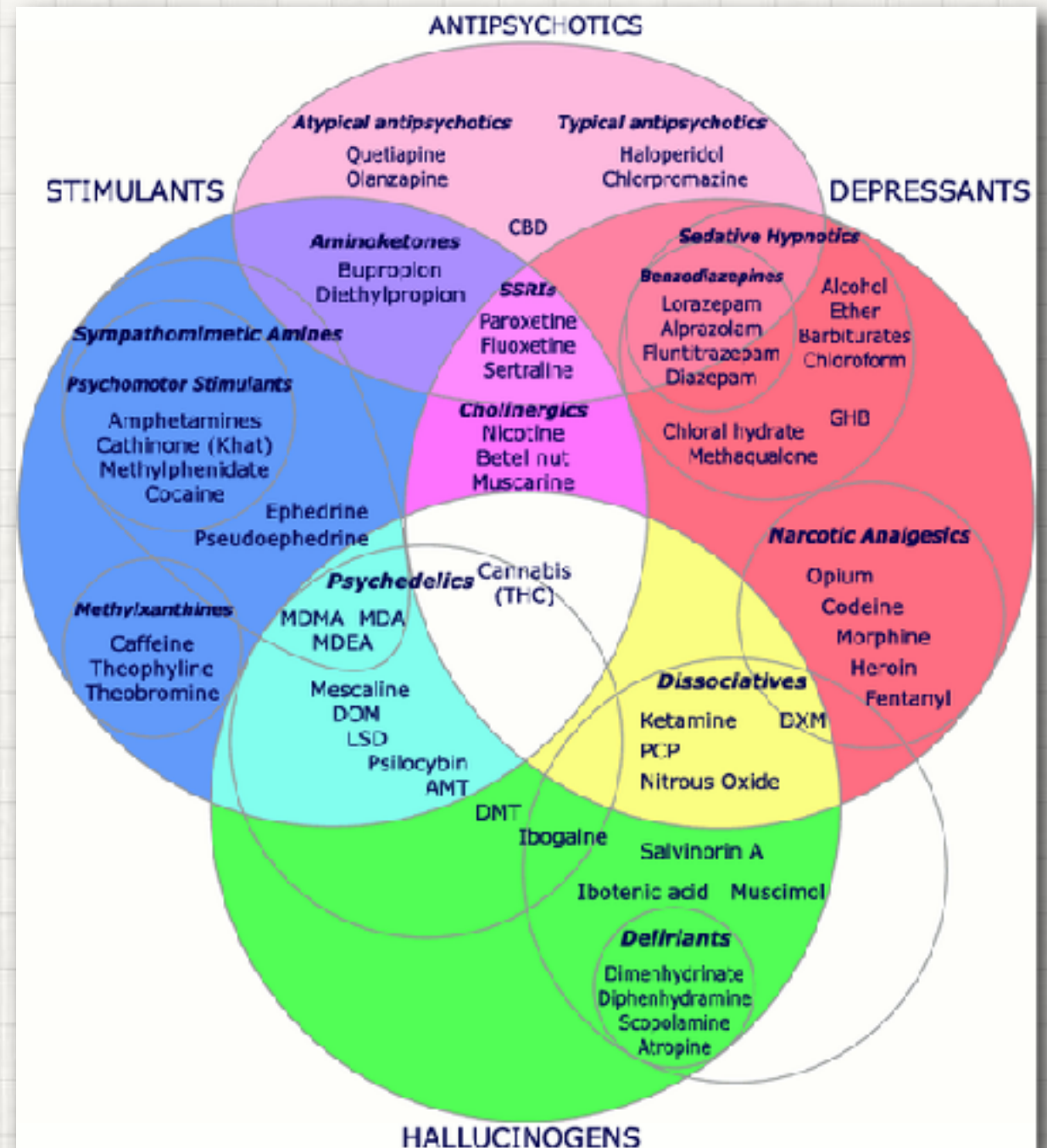
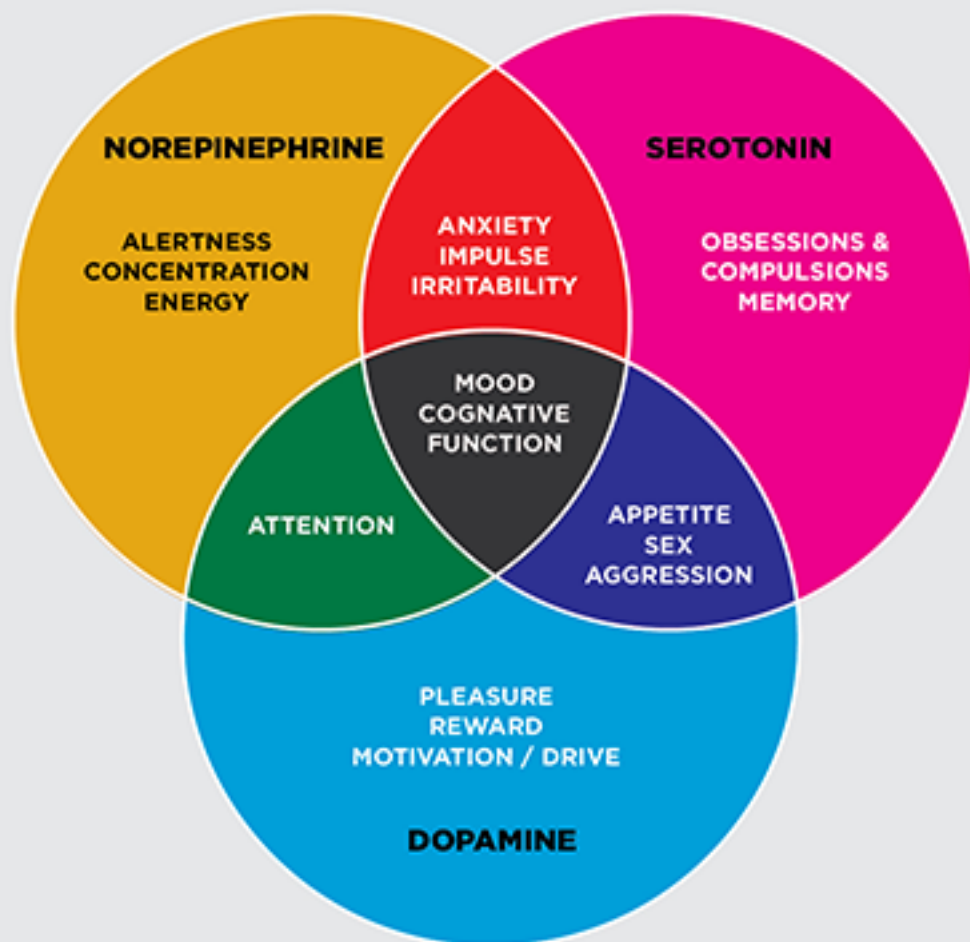
LEY GENERAL DE SANIDAD

LEY 14/1986

- preveu que els pacients amb trastorns mentals siguin tractats com qualsevol altre patologia
- obliga a una reforma psiquiàtrica: desinstitucionalització
- a IB, fins el 1999 no s'inicia el procés de creació d'una xarxa comunitària en salut mental
- des del propi àmbit sanitari: SARC, UCR; reconversió del psiquiàtric en unitats (subaguts, mitja estada, llarga estada, psicogeriàtric)

COMPLEMENT A...

PSIQUIATRIA BIOLÒGICA (FARMACOLÒGICA)

Antidepressius, estabilitzadors de l'estat d'ànim, antipsicòtics, ansiolítics, psicoestimulants, hipnòtics,...

CONSTATAcions

- La intervenció sanitària permet establir l'estat de la persona
- No sempre, i amb efectes secundaris indesitjats, però imprescindible, sobretot en moments de brot (síntomes positius)
- Però no basta per neutralitzar les conseqüències d'un trastorn mental (sobretot si és greu)
- Impacte en vida personal, familiar, laboral, social
- Intervenció comunitària: suport psicosocial i socioeducatiu — recursos per fer front a la situació
- (Psicoteràpia!!!)

ACTUALMENT

REPLANTEJAMENTS

- Dins IB-Salut: Equips de Seguiment Asertiu Comunitari
- Previsió de “traspàs” del SARC d’IB-Salut a Conselleria de Serveis Socials
- Creació de nous serveis concertats (Conselleria SS.SS):
 - suport a la vivenda autònoma + pisos supervisats;
 - centres ocupacionals i centres especials de treball;
 - servei d’acompanyament;
 - servei d’atenció tutelar;
 - formació dual (SOIB)

REHABILITACIÓ COMUNITÀRIA

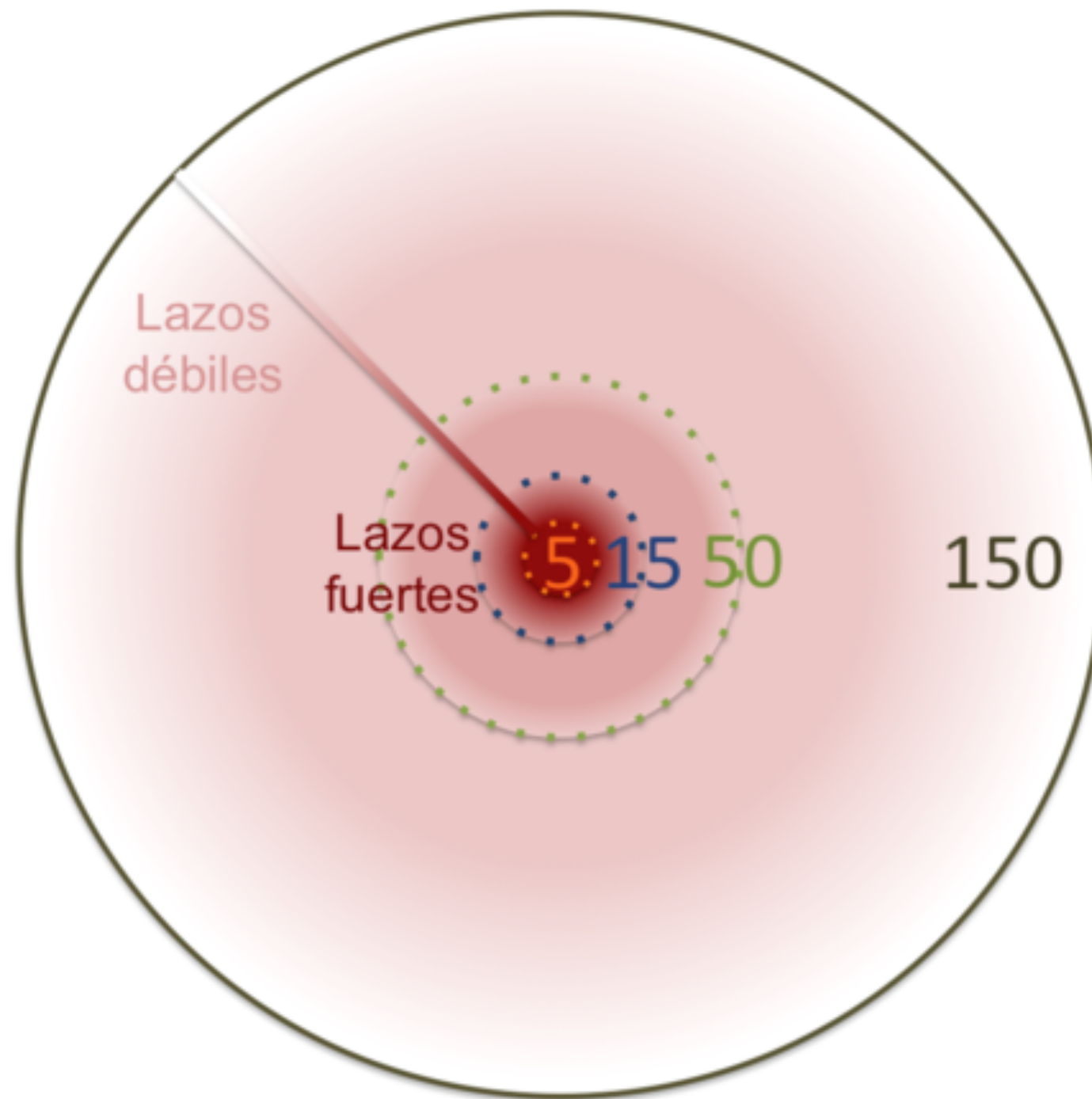
recomanada per l'OMS

<http://www.who.int/disabilities/cbr/es/>

- Objectiu: aconseguir que la persona amb TMG pugui dur a terme una vida significativa i valuosa
- Iniciativa per preveure, resistir o combatre l'impacte dels trastorns mentals en la vida de la persona
- Procés de canvi relacional - de la persona, i de les seves relacions (context)
- El pitjor càstig:
l'aïllament social

La xifra de Dunbar

Conocidos

Personas que invitarías a una gran fiesta

Amigos

Personas que invitarías a una comida

Amigos de fiar

Personas con las que te sientes cómodo

Amigos íntimos

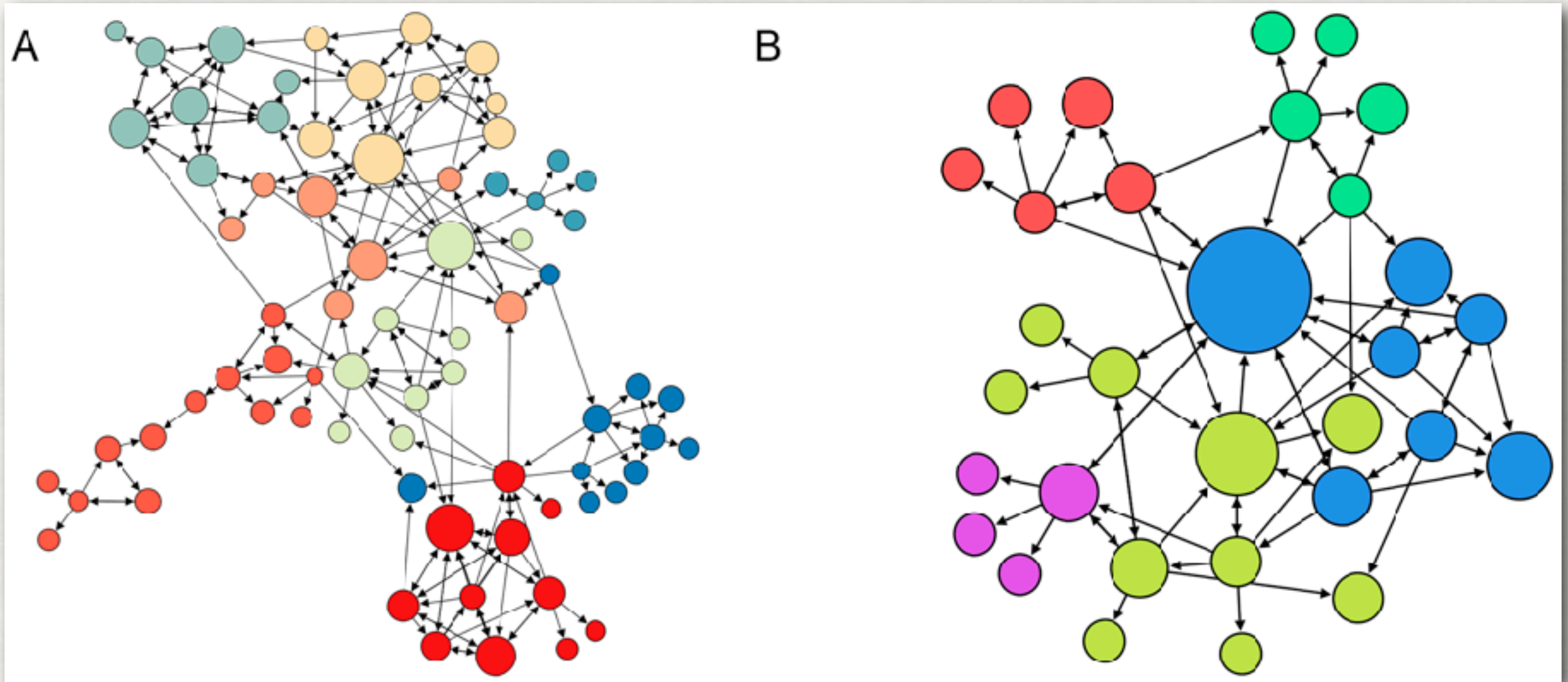
Confianza total

TEORIA DEL CAPITAL SOCIAL

(PUTNAM, 1993; FUKUYAMA, 1995)

- El “capital social” és una mesura del grau de cohesió d’una societat
- Indicadors positius: té en compte tot de formes de cooperació social no mediades per contractes/no mercantils (voluntariat); polítiques públiques no coercitives
- Indicadors negatius: índexs de criminalitat, desigualtat econòmica, educativa
- A nivell individual: mesura de relacions personals valuoses
- Connexió amb teoria de xarxes socials (xarxes d’ego)

xarxes de confiança

EFFECTES DEL TMG EN LA VIDA DE LA PERSONA

- esgotament de l'àmbit familiar
- distància de les relacions properes
- dificultat per establir nous vincles, per relacionar-se, per empatitzar
- conductes distanciadores
- empobriment relacional en general
- exclusió del món laboral
- indefensió

REHABILITACIÓ BASADA EN LA COMUNITAT

IDEES BÀSIQUES

- Política social transversal — implica serveis socials, sanitaris, educatius, laborals
- De responsabilitat pública, però d'implementació descentralitzada; nivell preferent: local - com a representació més concreta de la "comunitat"
- Ha d'implicar familiars, amics, xarxa social,... idealment comunitat en conjunt (comparar amb el programa de "ciutats educadores")
- Impulsada/gestionada des de "centre de control" (sistema de gestió i avaluació dels programes posats en marxa)

- Eix individual: potenciar capacitats, autonomia
- Eix grupal: modificar actituds, modos d'interactuar
- Eix social: implicar la xarxa social, lluita contra l'estigma (estereotipus negatius)

NIVELL INDIVIDUAL

- promoció de rols valuosos i normalitzats
- a partir de les capacitats i preferències de la persona
- fent-lo protagonista del seu procés ("decisions amb suport")
- en la fixació de les necessitats i preferències
- suport/reforçament positiu
- atenció integral a tots els àmbits de la vida personal

NIVELL GRUPAL

- amb altres persones amb trastorn mental:
 - grups de suport mutu
 - grups autoorganitzats
- persones més properes vs amics/coneguts:
 - valoració de dificultats i entrebancs per suport efectiu
 - intervenció específica
 - invitació a trobar vies realistes per facilitar el suport

ex: programa de gestió de l'expressió emocional

- desenvolupar aliances terapèutiques
- detectar situacions aversives / evitació
- cercar, mobilitzar, nous suports

- àmbits vitals:
 - recursos econòmics: ingressos, treball, formació,...
 - família
 - domèstic (neteja, compra, serveis, roba...)
 - autocura (higiene personal, hàbits de son i descans, alimentació, activitat física, medicació, prevenció...)
 - relacions socials
 - lleure

NIVELL SOCIAL

- canvis en el context que facin més fàcil l'adaptació a la nova situació i l'afrontament de les circumstàncies
- des de canvis de mentalitat i consciènciació (valors)
- a canvis legals, normatius, de serveis (recursos)
- canvis estructurals, a llarg termini

- en tots els casos:
 - canvis mesurables
 - indicadors de progrés
 - l'acompanyament, facilita el canvi (les expectatives actuen com **profecies autocomplides**)
 - empoderament com a resultat
 - nous reptes, noves problemàtiques

COMUNITATS REHABILITADORES

- la pròpia comunitat, protagonista
- cal implicació en el programa
- assignació de tasques, seguiment, avaluació
- capacitació, si cal
- consciència col.lectiva del programa
- no substitueix, però, l'existència de serveis especialitzats!
- requereix coordinació

- ha de ser incentivada externament (recursos, promoció)
- no voluntarista, si s'ha de mantenir
- calen "treballadors comunitaris"

REHABILITACIÓ COMUNITÀRIA DES DELS SERVEIS SOCIALS

EXPERIÈNCIES PER COMPARTIR

